



MONTENEGRO

pavilion

Project Solana Ulcinj

Biennale Architettura 2016

www.projectsolana.me



PROJEKTNI ZADATAK

KONKURS ZA PROJEKAT IZLOŽBE CRNOGORSKOG TIMA ZA CRNOGORSKI PAVILJON NA XV VENECIJANSKOM BIJENALU ARHITEKTURE

Ministarstvo održivog razvoja i turizma,

Ulica IV proleterske brigade 19

Podgorica

Crna Gora

www.mrt.gov.me



MONTENEGRO

pavilion

Project Solana Ulcinj
Biennale Architettura 2016
www.projectsolana.me



Projekat Solana Ulcinj na ovogodišnju temu Bijenala "Izveštavanje sa fronta" odgovara izvještavanjem o značajnoj crnogorskoj temi, opterećenoj mnogim konfliktima: lokalnog i globalnog, prirode i kulture, turizma i održivosti, ekonomske i socijalne prirode, i pokazuje kako arhitekta mogu dati doprinos rješavanju ovog problema ponudom prostornih strategija koje bi mogle rezultirati novom sintezom za ove sukobe.

Solana Ulcinj danas

Solana Ulcinj se nalazi u blizini Ulcinja, grada od 20.000 stanovnika na obali Jadrana na jugu Crne Gore, udaljena samo 1 km od granice sa Albanijom. Smještena je u unutrašnjosti lagune i močvare bivšeg Zoganjskog jezera, na donjem toku rijeke Bojane, odvojena od rijeke Bojane barijernim pojasom – prirodnim riječnim nasipom, koji je djelimično zamijenjen vještačkim nasipom za sprečavanje poplava, ograničena kanalom Port Milena. Južno od Solane nalazi se Velika plaža. Solana predstavlja značajni i integralni element ekosistema i povezanih močvarnih staništa Skadarskog jezera/Rijeke Bojane, i kao takva je oduvijek bila jedinstveni biotop flore i faune. Za migratorne ptice ona predstavlja jednu od glavnih stanica na putu od Evrope do Afrike i Azije i obrnuto, ali generalno, od 500 ptičijih vrsta koje žive u Evropi, 250 vrsta se mogu uočiti ovdje, uključujući rijetku vrstu Dalmatinskog Pelikana i Velikog Flaminga koji privlače najviše pažnje. Funkcionisanjem solane, novi artificialni ekosistem je dodat tako što slana voda koja se upumpava iz mora sadrži mnoge vrste sitnih organizama kojima se određene vrste ribe i ptica hrane. Ekosistem Ulcinjske solane je od velikog lokalnog, regionalnog pa čak i globalnog značaja.

Nakon inicijative kraljevine Crne Gore, kraljevina Jugoslavija je 1920.godine odabrala Zoganjско jezero u Ulcinjskom polju kao jednu od lokacija za industrijsku proizvodnju soli. Tako je Solana "Bajo Sekulić" osnovana. Prvi bazeni soli kao i propratna infrastruktura: građevine, rezervoari, bazeni za isparavanje (8,6 km²) i transport, su izgrađeni od 1926. do 1934. godine. Konačno, 1935. godine, počinje proces proizvodnje soli. Solana Ulcinj je prvi put renovirana 1959. godine kada su prošireni bazeni soli (9,3 km²). Zemljotres 1979. godine znatno je oštetio Solanu i njenu infrastrukturu. Rekonstrukcijom Solane 1980. godine, realizovano je još jedno proširenje Solane i močvara. Danas Solana zauzima površinu od 1.492 hektara. Bazeni zauzimaju 1.383 hektara, dok brane, nasipi, kanali i drenažni kanal koji okružuje Solanu, zajedno zauzimaju 109 hektara. Ukupna dužina svih brana i nasipa iznosi 130 km.

Od 2003. godine, razne strane imaju za cilj zaštitu jedinstvenog ekosistema koji se godinama razvijao kako bi postao Emerald područje. Organizacija EuroNatur se priključila i izradila



MONTENEGRO

pavilion

Project Solana Ulcinj
Biennale Architettura 2016
www.projectsolana.me



Menadžment plan koji bi zaštitio lokaciju istovremeno dozvoljavajući određenu vrstu turizma. Danas se Solana Ulcinj susrijeće sa mnogim ekonomskim problemima, koji između ostalog predstavljaju jedan od glavnih razloga zbog kojih je teško pronaći adekvatno rješenje zaštite i konzervacije ove oblasti. Nad AD Solana "Bajo Sekulić" otvoren je postupak stečaja 2005. godine.

Skupština Crne Gore je 2012. godine donijela Odluku, u skladu sa izmjenama i dopunama Prostornog plana Crne Gore do 2020. godine, da Solana Ulcinj bude prepoznata kao prioritetna oblast za zaštitu - kao Spomenik prirode. Međutim, Ustavni sud Crne Gore je ovu Odluku proglasio neustavnom. Takođe, proces utvrđivanja vlasništva je još uvijek u toku kod Privrednog suda gdje se čeka mišljenje Savjeta za privatizaciju. Prisutan je jak interes i pritisak iz redova Evropske Unije i određenih evropskih država da se Solana Ulcinj zaštititi kao Emerald područje. Istovremeno ranjiva struktura Solane Ulcinj i njeno funkcionisanje se ubrzano pogoršava, iako su Vlada Crne Gore, Nacionalni parkovi Crne Gore i opština Ulcinj preduzeli privremene i posredničke mjere kako bi se izbjeglo najgore u ovom trenutku.

Projekat za Solanu Ulcinj

S obzirom na to da je Solana Ulcinj van upotrebe od 2012. godine, od ključnog je značaja da se razviju novi koncepti za budućnost, koji bi bili ekološki i ekonomski održivi. Projekat Solana Ulcinj prihvata izazov da razvije nove prijedloge koji bi sačuvali važnu ekološku poziciju Solane kao i jedinstvene kvalitete njenog kulturnog pejzaža, dok u isto vrijeme omogućava i reguliše ekonomske interese ovog područja. Menadžment plan odrađen od strane EuroNatur-a bi trebao biti značajna polazna tačka. S obzirom na otvorene procese u procedurama rezultati bi mogli da imaju uticaja na proces donošenja odluka u odnosu na Prostorni plan posebne namjene za Obalno područje Crne Gore koji je trenutno u fazi nacрта. Projekat Solana Ulcinj promišlja kulturni značaj položaja arhitekture u svijetu u kojem više ne možemo priuštiti razdvojenost između prirode i vještačkog okruženja koji su sada neraskidivo isprepletani.

Cilj projekata je da se formulišu i dizajniraju program i identitet Solane Ulcinj, i osmisle budući funkcionalni i prostorni razvoj Solane Ulcinj u okviru njenog neposrednog okruženju. Koncept bi trebao da sadrži prijedloge za moguće strategije koji bi bile održive kako u ekološkom tako i u ekonomskom smislu. Osim zaštite lokaliteta kao rezervata prirode, potrebno je ponuditi rješenja za proizvodnju soli, zatim turizam, medicinske programe, wellness i spa, posmatranje ptica, kulture i drugih sadržaja i strategija koje bi omogućile ekonomsku održivost ovog zaštićenog prostora.



MONTENEGRO

pavilion

Project Solana Ulcinj
Biennale Architettura 2016
www.projectsolana.me



Iako je ostalo malo vremena da se Solana Ulcinj sačuva, programski i prostorni scenariji koji bi predložili strategiju “korak po korak” bili bi značajni.

Projekti bi trebali da ponude vizije o:

- mogućnosti funkcionisanja Solane upotrebom starih ili novih tehnologija;
- restauraciji, ponovnoj upotrebi i/ili rekonstrukciji i redizajnu postojećih objekata;
- restauraciji, ponovnoj upotrebi i/ili rekonstrukciji i redizajnu postojeće infrastrukture i postrojenja;
- odnosu između urbanizovane oblasti, poljoprivrednog zemljišta i prirode;
- odnosu/vezi između Solane Ulcinj i grada Ulcinja;
- ulaznoj zoni i granicama Solane Ulcinj;
- odnosu/vezi/barijerama sa već postojećim linearnim neformalnim naseljem u blizini Solane (Štoj);
- odnosu sa rijekom Bojanom;
- odnosu sa kanalom Port Milena;
- odnosu sa plažama i zelenim pojasom (Velika plaža);
- infrastrukturi u Solani i u okruženju;
- mogućem upravljanju vegetacijom i vodom.

Prakse imaju slobodu da se fokusiraju na neka od ovih pitanja više nego na druga ili na neka druga pitanja koja smatraju da su od značaja, zavisno od njihove programske i prostorne vizije Solane Ulcinj.

Osim vizuelnog materijala (mape, dizajn, modeli, animacije - u zavisnosti od optimalne komunikacije projekta u očima praksi koje učestvuju), projekti bi trebali da sadrže tekstualni dio sa obrazloženjem koncepta.

S obzirom na to da će projekti biti izloženi u Crnogorskom paviljonu na ovogodišnjem Venecijanskom bijenalu arhitekture, u više publikacija (značajan medijski partner MONU časopis) kao i na javnim simpozijumima (Veneciji i Kotoru), trebalo bi da budu pristupačni i razumljivi za širu javnost - ne samo za struku, kako bi se omogućila javna rasprava na temu Solane Ulcinj.

Prezentacije u paviljonu bi trebale da budu osmišljene za jednu od četiri prostorije paviljona. Vrsta prezentacije, njena tehnička realizacija i finansijska izvodljivost će biti diskutovane od strane kustosa i komesara, takođe imajući u vidu posebne okolnosti u Veneciji. Kustosi i komesar imaju posljednju riječ o tehničkoj i finansijskoj izvodljivosti prezentacija.